Nr. 10 1938 m. liepos 8 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

GRAŽI ŠALIS

Štai Nemunas teka
Tarp smėlio krantų —
Tai rymo lietuvis
Tarp pievų, laukų.

Neris štai vingiuoja
Tarp girių žalių —
Tai budi lietuvė
Tarp rūtų, gėlių.

Štai teka saulutė,
Bučiuoja rasas —
Šukuoja sesutės
Gelsvąsias kasas.

Laukuos štai sužydo
Gėlė prie gėlės —
Tai puošias sesutės
Mūs gražiosios šalies.

Dienoja dienelė,
Saulutė aukštai —
Tai šypsos ir juokias
Sesučių veidai.

Kur Nemunas teka,
Vingiuoja Neris,
Ak, broli, sesute,
Graži tai šalis.

K. Tėma.

Jonelis atvažiavo į Vilnių

Jonelio svajonės išsipildė—jis pirmą kartą pamatė Vilniaus miestą. Tai buvo jam nepaprastas reginys. Tarp savo kaimo, savo valsčiaus miestelio ir Vilniaus jis iš karto pajuto didžiausią skirtumą. Ten namai mediniai, nedideli, žmonių nedaug, o čia—namai didumo kaip bažnyčios, visi mūriniai ir visaip nudažyti. Žmonių — kaip pas juos per atlaidus arba turguose. Jonelis negalėjo nė suprasti, iš kur čia paprastą dieną atsirado tiek daug žmonių ir kodėl bevek visi šventadieniškai pasipuošę. Pažiūrėjo į tėvo sermėgą ir į savo naminio darbo švarkelį — ir pasidarė jam nejauku...

Palikę geležinkelio stotį, ėjo miesto vidun, pas savo dėdę. Joneliui atrodė, kad išlipus iš traukinio čia pat ir bus dėdės namas, o čia, žiūrėk, sako tėvas, kad reikėsią dar pareiti kelios gatvės.

— Kokia čia gatvė? — klausia Jonelis.

— Aušros Vartų, — atsako tėvas.

— Tai čia bus tie Vartai, ką buvo kitados įdėti „Aušrelėje"?

— Taip. Štai matyti jų užpakalinė dalis.

Praūžė keli autobusai, pravažiavo visa eilė vežikų, taksiukų ir Jonelis su savo tėvu atsidūrė Aušros Vartuose.

Jie buvo nusiėmę kepures, nes ir kiti — tikintieji ir netinkintieji, katalikai ir žydai—praeidami Aušros Vartus, buvo be kepurių. Jonelis suprato, kodėl vyrai taip turi daryti, tik jam keista buvo, kad merginos ir vyresnės moterys ėjo ir net atsiklaupusios meldėsi su kepuraitėmis ir skrybelėmis ant galvų.

— Žiūrėk, tai stebuklingosios Švenčiausios Panelės paveikslas,— sako tėvas Joneliui, — klaupkimės ir mes pasimelskime.

Ir ėmė abu melstis. Tėvas prašė sau ir visai savo šeimai sveikatos, gero derliaus ir geresnių, lengvesnių laikų. Jonelis, sudėjęs rankytes, meldė Dievo Motiną, kad padėtų sėkmingai pabaigti mokyklą, paskui įstoti į gimnaziją, paskui būti studentu, turėti žalią kepurę ir dviratį...

Stebuklingas paveikslas buvo atidarytas. Prie jo degė žvakės ir kunigas laikė mišias. Kairės pusės sienoje aukštai griežė vargonai. Buvo gražu, iškilminga. Tėvo ir jo mažojo sūnelio maldos buvo jausmingos. Nors praeiviai ir trukdė susikaupti, bet jie nuo savo minčių nenukrypo. Jie buvo šventai įsitikinę, kad šis stebuklingas Dievo Motinos paveikslas yra jų vienintelė viltis, kad čia galima išprašyti ir gauti visa, visa...

— O kur čia lietuvių gimnazija?—paklausė Jonelis, kai ėjo iš Aušros Vartų.

— Gimnazija nuo čia toli, — sako tėvas. — Jei nori, gali pamatyti kitus lietuviškus dalykus. Štai, žiūrėk, lietuvių knygynas. Iš jo yra atėjusios mano ir tavo maldaknygės, paveikslėliai, ražančiai ir knygos. Žiūrėk, lange visko yra. O čia, tęsė tėvas toliau, rodydamas dešinėje pusėje namą ir vartus,—prieš keletą metų buvo lietuvių bendrabutis. Čia gyveno mūsų Juodžių Albina ir tavo pirmoji mokytoja. Dabar šitą namą valdo vienuoliai kunigai.

— O kur tie lietuvių komitetai — klausia eidamas gatve Jonelis.

— Ir komitetai bus toliau. Žiūrėk, koks didelis namas; tai miesto salė. Didesnė, negu mūsų bažnyčia. Kitados, prieš Didįjį karą

čia buvo suvažiavę lietuvių tautos atstovai ir tarėsi, kaip atgaivinti ir sustiprinti Lietuvą.

— O vaikų ar buvo privažiavę?

— Gal ir buvo, bet jie čia nedalyvavo.

— Kodėl?

— Vaikai būtų nieko nesupratę.

— O kodėl aš suprantu.

— Tu, mat, jau lankai mokyklą, skaitai „Varpelį"—todėl ir esi toks gudrus...

Pagirtas Jonelis dar smalsiau dairėsi aplink. Jis norėjo viską pamatyti ir sužinoti.

— O čia kokia bažnyčia?

— Čia ne bažnyčia, bet miesto rotušės namai. Va, bažnyčia — šv. Kazimiero. O čia tik namai. Juos yra pastatęs lietuvis Gucevičius. Čia prieš karą buvo lietuvių teatras, panašiai, kaip pas mus vakarėliai.

— O dabar lietuvių vakarėliai būna?

— Taip.

— O kur ta gimnazija?!

— Palauk!

Dar kiek paėjus tėvas ir neklausiamas ėmė rodyti:

— Štai, žiūrėk, Vilniaus paštas, kuris atsiunčia redakcijos išleistus „Aidą" ir „Varpelį". O čia lietuvių komiteto namai, kur iki šiol priimdavo į bendrabučius mokinius.

— Ar jie uždaryti?

— Ne.

— Tai kad „Aidas" rašė, kad komitetas uždarytas,—mėgina ginčytis Jonelis.

— Uždarytas, bet ne visai...

Mano dalgelei

Ligi žiedelių nė vieno
Nepakirpo dar daina, —
Siausk, dalgele, skambaus plieno,
Gims iš čia nauja daina.

Ne tik moku imti valgį,
Laužtą iš kitų rankų, —
Pats galiu stoti su dalge
Tarp dirvonų ir lankų.

Plačios lankos toli veda,
Yra kur pasidairyt.
Tik toliau dalia dar žada —
Šiandien čia, o kur dar ryt?

Siausk, dalgele, šiandien tavo,
O rytoj — nauja daina...
Niekas dar nesumatavo,
Kiek jos toli sieks vaga.

Paulius Preikšas.

Karalius ir marškiniai

Vienas karalius sunkiai sirgo ir tarė:

— Pusę karalystės atiduosiu tam, kas mane išgydys.

Susirinko visi mokyti vyrai ir ėmė tartis, kaip karalių galima būtų išgydyti. Visi daug kalbėjo, bet nė vienas negalėjo surasti tinkamų vaistų. Tik vienas žilaplaukis senelis tylėjo. Kai visi jau pabaigė kalbėti ir atėjo eilė ir jam pasakyti savo nuomonę, jis tarė:

— Suieškokite laimingąjį žmogų, išvilkite jį iš marškinių ir tais marškiniais apvilkite karalių,—ir karalius pasveiks.

Karalius išleido pasiuntinius ieškoti laimingojo žmogaus. Karaliaus pasiuntiniai ilgai važinėjo po visą šalį ir jokiu būdu negalėjo surasti tokio žmogaus. Nebuvo nė vieno, kuris būtų visai patenkintas. Vienas, atrodo, turtingas, tačiau liguistas; kitas, rodos, sveikas, tačiau varguose paskendęs; dar kitas ir sveikas ir pakankamai turtingas, bet žmona negera; ano žmona meili, bet vaikai išdykę; visi skundžiasi, visi amainuoja, visai patenkinto žmogaus nebėra.

Kartą vėlų vakarą ėjo karaliaus pasiuntinys. Šalia vienos pirkelės. Joje gyvenąs žmogus, besirengdamas gulti, meldėsi:

— Ačiū Tau, Viešpatie, kad leidai man sveikam susilaukti vakaro! Visą dieną dirbau, pavargau, pavalgiau ir atsigulęs išsimiegosiu. Ko gi man daugiau trūksta?

Išgirdęs šiuos žodžius, karaliaus pasiuntinys nudžiugo ir įėjo lūšnon.

— Žmogau, tu laimingas ir būsi dar laimingesnis, kai parduosi man savo marškinius. Karalius tau užmokės už juos, kiek tik paprašysi.

— Kad aš, brangusis, ir marškinių neturiu, — atsakė žmogelis.

— Kaip tai!?..

O taip! Kadaise aš turėjau, bet suvilkėjau ir išmečiau.

Mano žirgas

Tai užaugs man juodbėrėlis,
Ristas man žirgelis.
Ankstì rytą pasbalnosiu, —
Bus man tiesus kelias.

Nepavys manęs nė vėjas —
Lėksiu šuoliais raitas.
Nepaklausiu niekur kelio —
Mano žirgas greitas.

Jei į karą teks išjoti,
Nušveisk, sese, kardą,
Ir neverk su motinėle,
Kalbėk tyliai maldą.

Vyt. Tamulaitis.

„Škiur-bar namo, pilkosios avelės".

LOPŠINĖ

Padainuosiu aš dainelę,
Apie tamsiąją naktelę —
Sūnužėliui — Rimužėliui,
Mūs' senatvės užvadėliui.

Mik, mažuti, mik greičiau,
Atsilsėjus bus geriau:
Žaisti, bėgti, uliuliuoti
Ir dainelę padainuoti.

Angėlėli, atplasnok,
Prie lovytės atsistok.
Pabučiavęs, užliūliuok
Ir Rimutį vis globok.

Jis gerutis tuoj užmigs,
Ir užmigęs mus paliks—
Lig rytojaus septynių,
Kada kels jį pusryčių.

Leonardas Kuzmickis

Vilkas ir šuo

Vilkas slankiojo netoli kaimo ir susidūrė su riebiu šunimi. Vilkas buvo liesas, alkanas. Jis ir klausia šuns:

— Pasakyk, šuneli, kas tave maitina?

— Šeimininkas.

Vilkas toliau klausinėja:

— Tur būt, sunkų darbą tu jam dirbi?

— Ne, mano darbas visai nesunkus, aš tik naktimis jo ūkį saugoju.

— Ir už tai tave taip gerai maitina? — nusistebėjo vilkas.—Aš tuojau eičiau pas tavo šeimininką tarnauti, kad tik priimtų.

— Na, tai eik,—sako šuo. — Mano šeimininkas ir tau duonos nepagailės.

Nudžiugo vilkas ir eina su šunimi šeimininkui tarnauti. Štai ir vartai. Metė vilkas akimis dar kartą įeinantį priekin šunį ir pastebėjo, kad jo kaklo gaurai nudilę. Sustojo jis ir klausia:

— O kodėl, šuneli, tavo kaklo gaurai nudilinti?

— Tai niekis, — numykė šuo.

— Kaip tai niekis?—prikibo vilkas.

— Ta nuo grandinės .. Juk aš visą dieną pririštas esu, grandinė ir nudilino šiek tiek gaurų nuo kaklo.

— Lik sveikas, šuneli! — pasakė vilkas.—Neisiu aš pas tavo šeimininką tarnauti. Geriau kartais badą pakęsti, bet laisvėje.

Žvirbliai ir Kuoduotė

Mataušienė saują miežių
vidur kiemo—sklęst!..
—Put put put! Eikš čia, Kuoduote,
truputį — palest.

Dešimts žvirblių tyliai tupi
štai po jazminais,
laukia, ar tik Mataušienė
grįčion neįeis.

—Kokia laimė! Jau įėjo!
Šokim: — vienas, du!..—
Tik pradėjo lest Kuoduotė —
jau nebėr grūdų...

Vėl žvirbleliai gavo barti,
kaip ir visada — — —
— Man grūdų gi, Mataušienė,
kat kudák kadė!?..

Petr. Kondratas.

Ar atspėsite, vaikai, kokio medžio čia yra žiedai?

Šunytis

Kartą aš sėdėjau lange ir išgirdau gailų spiegimą sode. Motina irgi išgirdo. Aš pradėjau prašyti motinos, kad nusiųstų pažiūrėti, kas taip verkia, kad, tur būt, kažkam skauda. Motina išsiuntė mergaitę ir ši už kelių minučių atnešė savo rieškučiose mažytį, dar aklą šunytį. Jis visu kūneliu drebėjo, dar netvirtai stovėjo ant savo kreivų kojyčių ir gailiai unkstė.

Man pasidarė gaila šunyčio, ir aš paemęs įsukau jį į savo drabužėlius. Motutė įsakė atnešti puodelyje šiltučio pieno. Po kelių mėginimų, stumdami snukučiu pienan, išmokėme jį lakti.

Nuo to laiko šunytis nesiskyrė su manim. Aš jį šėriau kelis kartus per dieną,—ir tai bovo mėgiamiausias mano darbas. Šunytį pavadinome Surka. Jis išaugo ir buvo nedidelis sarginis šuo. Laikėme jį jau ne namie, bet kieme. Jis visą laiką labiausiai buvo pamėgęs mane ir mano motutę.

Aks.

LIŪDNA PASAKA

Vienas karalius turėjo dukrelę, vardu Meilutę. Meilutė buvo neapsakomai graži ir gera. Užtat visi ją labai mylėjo: karaliaus dvariškiai ir visi žmonės.

Kartą atėjo į karaliaus dvarą burtininkė ir išbūrė karaliui, kad jo dukrelę po tiek ir tiek metų pagausianti baisioji ragana.

Susirūpino karalius, susirūpino dvariškiai ir visi žmonės.

Liepė karalius parinkti ir nusamdyti patikimiausių auklių, kurioms įsakė daboti karalaitę, kaip akį kaktoje.

Kuomet atėjo paskutinieji išpranašautieji nelaimės metai, karalius uždraudė aukliems dargi kieman dukrelę išleisti. Sėdi karalaitė nuolat rūmuose, auklių ir sargų apsupta. Ir pats karalius neatsitraukia nuo savo mylimiausios dukrelės.

Kartą gražioji Meilutė sėdėjo prie lango ir žiūrėjo į savo rūtų darželį. O diena buvo taip graži, taip skaisti, tartum saulė žeme ritinėjosi. Panoro karalaitei darželio aplankyti, su rūtelėmis pasidžiaugti, su gėlėmis pasikalbėti. Ir prašo auklių:

— Leiskit, — sako, — mane nors trumpai valandėlei į rūtų darželį gėlių aplankyti, rūtelėmis pasidžiaugti.

Auklės nenorėjo sutikti. Ilgai jos atsikalbinėjo negalinčios leisti. Bet Meilutė taip meiliai ėmė prašyti, kad auklės nebeišstengė atsakyti, ir leido karalaitę į rūtų darželį.

Vos suskubo karalaitė į rūtų darželį išeiti, kai atlėkė baisus vėsulas, stvėrė ją ir, pakėlęs į padanges, nulėkė.

Nuliūdo karalius, nuliūdo dvariškiai, nuliūdo visi žmonės, juodžiausiu gedulu apsigaubė visa šalis. Labiausiai už visus gedėjo ir liūdėjo Meilutės jaunas brolis Vytelis.

— Leisk mane, tėveli, seselės ieškoti, — prašosi Vytelis.

Nors sunku buvo karaliui skirtis su sūneliu, tačiau meiliai sutiko.

Atsiklausęs auklių, kurion pusėn vėsulas seselę yra nunešęs ir, atsisveikinęs su tėveliu, iškeliavo seselės ieškoti.

Ėjo tris dienas, tris naktis, ėjo į rytus, ėjo į pietus, ketvirtą dieną priėjo plačią jūrą. Atsisėdo karalaitis ant kranto ir ėmė galvoti, kaip jam per jūrą pesikelti.

Staiga išsinėrė iš vandens puiki sparnuota jūrų laumė ir sako:

— Nerymok, gražusis karalaiti, žinau, kad eini seselės vaduoti už jūrų marelių, už devynių girelių, aukštam kalnelyj, giliam urvelyj, prie raganos tarnaitė sėdi. Sėsk ant mano sparno ir skrisk per jūreles.

Karalaitis atsisėdo, ir laumė perkėlė jį per jūras.

— Skubėk, Vyteli, pas savo seselę, — sako laumė. — Eisi tris dienas ir tris naktis, kol prieisi aukštą uolų kalną. Sunkus ir beveik neįmanomas būtų seselės atvadavimas, bet nūnai turi gerą progą. Baisusis barzduotasis rytų raganius karu puola piktąją raganą. Už trijų dienų jų kariuomenės susitiks prie to kalno urvo angos. Imk šią mano plunksną. Kai prisiartinsi prie kalno, užsikišk ją už kepurės, o atsiras puikus šarvuotas tau žirgas ir daug kariuomenės. Su tąja kariuomene pulk besitraukiančią raganą ir kardu nukirsk jai galvą, o Barzdočius-Raganius atiduos tau tavo sesutę.

Karalaitis, padėkojęs laumei, nukeliavo pas raganą. Priėjęs kal-

vą, iš tikrųjų pamatė didį karą ir besitraukiančią piktąją raganą. Nieko nelaukdamas, užsikišo laumės plunksną už kepurės. Tuo akimirksniu stojo prieš jį puikiausias žirgas, puikiai apšarvuotas su kietu plieno kardu. Vos užsėdo ant žirgo, kai stojo daugybė narsiausios kariuomenės. Paspaudė pentinais žirgą ir puolė su kariuomene raganą — priešą. Netikėtai užpulta raganos kariuomenė persigando ir išsiblaškė, palikdama vieną raganą. Karalaitis, išsitraukęs aštrųjį kardą, norėjo persigandusiai raganai galvą nukirst, bet ji, puolus ant kelių, ėmė maldauti:

— Gražusis karalaiti, pasigailėk manęs vargšės, aš tau sugrąžinsiu tavo seselę Meilutę.

Pagailo Vyteliui perblokštos raganos, paliko ją gyvą, o pats su savo kariuomene nuvyko pas sesutę, kurią atrado kalno urve, geležiniame kambaryje. Raganiaus kariuomenė, pamačiusi taip narsią karalaičio kariuomenę, nedrįso jam priešintis, dargi nustojo puolusi raganos kariuomenę.

Karalaitis, radęs seselę, linksmas išjojo namo. Prajodamas pro raganą, padėkojo jai už sesutės grąžinimą, bet nepastebėjo, kaip ragana pavogė jam laumės plunksną.

Prijojęs jūras, rado Vytelis belaukiančią gerąją laumę, kuri tarė:

— Kilnus ir taurus esi, karalaiti, bet per savo kilnumą gali į nelaimę įpulti. Tu pasigailėjai raganos, palikai ją gyvą, o ji tau pavogė stebuklingąją plunksną. Ji dabar turi daug kariuomenės ir gali nugalėti raganių, o tuomet pasivys tave ir atims tavo seselę. Sėskite tuoj ant mano sparno, ir lėkime kuo greičiausiai per jūras. Perlėkę per jūras, išvengsime nelaimės, nes prie juros laukia tavęs tėvas su didele kariuomene.

— Negali būti, — atsakė karalaitis, kad ragana būtų tokia nedėkinga.

Tačiau, nė kiek nedelsdamas, sėdo ant laumės sparno ir pasileido skristi, kaip viesulas. Dar neperskrido pusės jūrų, o laumė jam praneša:

— Jau ragana vejasi mus, turime dar labiau skubėti.

Atsigrįžo Vytelis, ir kūnas jo nutirpo iš išgąsčio: pietų ir rytų pusėje kunkuliavo, lėkė juodi debesys su didžiausiu viesulu, o jų viduryje piktoji ragana. Kaskart arčiau ir arčiau.

Sucypė laumė, sudejavo karalaitis, sukliko karalaitė Meilutė...

Iš vienos pusės buvo matyti krantas, ant jo karalius-tėvelis, belaukdamas savo sūnelio ir dukrelės, o iš antros pusės baisioji ragana su perkūnais ir audromis.

Dar smarkiau sucypė geroji laumė, dar greičiau lėkti, kad tik greičiau ant kranto. Bet, deja, Ragana jau čia pat. Puolė ji išskietusi baisiuosius užkerėtus nagus ir perplėšė akimirksnyje laumę. Krito karalaitis į jūrų gelmes, o Meilutė vėl atiteko baision nelaisvėn.

Sudejavo karalius, ant kranto bestovėdamas, sudejavo dvariškiai, sudejavo visi žmonės ir karių pulkai. Dar labiau nuliūdo Vytelio ir Meilutės kraštas, dar juodesniu apsigobė gedulu ir pasiryžo žūt būt Meilutę vaduoti, o už Vytelį karu atkeršyti.

Liūdi ir tamsų gedulą turi dar ir šiandien Meilutės ir Vytelio kraštas ir rengiasi garbingam žygiui.

K. Tėma.

◆◆◆◆◆◆

Šienapiūtė

Švento Jono jau nėra, —
broliai, metas piauti žolę.
Su aštriais dalgeliais plieno
eikim piauti žalio šieno!

— Stoja vyrai viens po kito
pjaut, kol rasos nenukrito.
Suka pradalgius plačius —
šiemet jiems šienelio bus.

Griūva dobilėliai, smilgos,
o dalgeliai rasa vilgos.
Griūva viksvos ir čiobreliai.
Suka dalgelius berneliai.

Griūva trainės, ramunėlės,
kur pavėjui lankstės, kėlės.
Griūva pienės, motiejukai,
vyrai dalgius suka, suka.

Jonas Pladis.

Mes skiname gėles

Pievoje

Kartą pamatė
Varlės Marytę,
Kuri pievelėj
Skynė gėlytes.

— Kas tai per daiktas,
Kas per baidyklė?—
Stebisi senos
Jaunos varlytės.

— Ant dviejų kojų
Vaikščioja, stovi...
Gandras, ne gandras...
Tikras baisuolis!

— Koks čia baisuolis...
Kuri, juk baisesnio
Žvėrio už gandrą
Nėra stipresnio.

Kai taip varlytės
Ginčijos, barės,
Tik: šū — atskrido
Mūsų gandrelis.

Kuo nesurijo
Visos varlaitės,
Ir toksai galas...
Šios pasakaitės.

K. Tėma.

Vasaros naktis

Naktis tyli, slėpininga...
Miega paukščiai... rasos žvilga...
Miega tamsoje krūmeliai
Prie upelio ir prie kelio.

Jiems paukšteliai nedainuoja,
Tik vėjelis pamyluoja.
Iš dangaus mėnulis šviečia,
Jis mane padangėn kviečia.

Siela sau sparnus jau pina
Po padanges paskrajoti
Ten, kur melsvi žydri toliai,
Žvaigždužėlėmis iškloti.

S. Tamošiūnas.

JAU PUSĖ GRŪDO

Mūsų rugiai šiemet nepergeriausi. Pamiškėse ir šlaituose sukrypę, suvirtę, vėjo galandami, lietaus plaunami. Iš tolo atrodo jie, lyg ežero vanduo vilnija. Kai prieini arčiau, matai, kad akuotuotos varpos, viena į kitą besitrindamos, šiurena, kalba. Rytais jos sako lyg viena kitai.

— Toliau, toliau.

O vakarais lyg prašo, kad per nakt išsiskyrę nesušaltų:

— Arčiau, arčiau.

Mano sesytė Elenutė dažnai rugiuosna brenda mėlynų vosilkų skinti. Žiūri į jų veidelius besišypsodama, bučiuoja juos. Ir sakosi tada dangaus mėlynumą saujelėje turinti.

Tėtis jai užgresia, kad nenumintų jokio diegelio, kad nenulaužtų jokio šiaudelio, nes iš kiekvieno tų diegelių išaugęs šiaudelis, varpelė, o iš daugelio tų varpelių esanti visų maitintoja duonutė. Toji duonutė, dažnai tėvelis pasako, tokia brangi ir taip sunkiai ir prakaituotai uždirbama.

Aš taip pat mėgstu paruges. Kartais, kai saulė iš dangaus matomu veidu šypsosi, ar vakarais eidama laidon rausvais spinduliais visas varpas apžeria — kiek ten spalvų, kiek mirgėjimo. Duonute kartais taip pat pakvimpa, kad man net seilė per smakrą nuvarva, o aš tikrų tikriausiai parginęs namo dairausi, ar kur nors motušė nepaliko man pagrundinio kepalėlio — naujų rugių duonutės.

Jau dabar aš ryžtuosi būti artoju. Arti tuos plačius laukus, kur tik akim užmatau, sėti juosna daug rugių ir kviečių, vaikščioti šventadienių vakarais — kaip daro tėtis su motuše—ir žiūrėti, kur tie manieji rugeliai ko reikalingi. O kai nupiaučiau rugelius, padaryčiau nuobaigas. Sukviesčiau tada visus man artimus žmones ir išdalinčiau jiems po vieną naujų rugių duonutės kepalėlį; vieną tėčiui, vieną motušei, vieną sesytei Elenutei, vieną gerajam „Varpelio" redaktoriui, ir po vieną visiems jo bendradarbiams, o dar vieną pasilikčiau sau.

Ir pasakyčiau tada jiems visiems:

— Jūs duokite man tai, ko aš negaliu laukuose išarti bei nupiauti, o aš jums už tai duodu kasmet naujų rugių duonutės.

*

Sekmadienio pavakariais pamačiau tėtį su motuše ir Elenytė einančius parugėmis. Mečiau savo, iš samanų ir pagalėlių statomą sodybą ir tekinas net suklupdamas, visas užsisvėpavęs nudūmiau pas juos.

— Ko tu, Eduk, taip lakstai, kai kulka,—barė mane motušė, — patrūkti dar gali.

— Kas? Aš? Niekados.

Tėtis pažvelgė į mane ir plačiai nusišypsojo. Paėmė savo tvirta ranka už mano galvos, paglostė. Aš įkibau į jo skverną ir žiūrėjau, užrietęs galvą, į tėčio sutaršytus plaukus.

— O manęs tėtušis nepaglostys, — liūdnas akis pakeldama ir vėl nuleisdama priėjo Elenutė.

Tėtis tada paėmė kita ranka už jos galvelės, taršė jos baltus, kaip išsiklojėjusių linų pluokštus, plaukelius.

— Mes tėtušį dabar pasuksime,—pasakėm abudu ir patilom užsikabinom už tėtučio rankų. Jisai mus kilsterėjo kiek į viršų, vėl kiek nuleido ir pradėjo sukti. Ilgai suko, net motušė pradėjo drausti:

— Gana, šitai, galvas vaikam užsuksi.

Tėtis dar keletą kartų mus apsukęs pastatė ant žemės. Elenutė išsyk parvirto, aš dar kurį laiką turėjausi įsikibęs tėčio kelnių, bet viskas taip aplink virto ir sukosi: ir rugiai, ir miškas, ir toli matomos trobos, tėtis, atrodė, auga ir auga į viršų, o aš krentu krentu. O kai atsileidžiau, pajutau, kad sėdžiu ant žemės. Pasidarė man tada karšta karšta. Skubiai pašokau, norėjau prikišti Elenutei, kad ji dar neatsikėlusi, bet labai susigėdinau, kai pamačiau, kad ji gavo gan tolokai nuo mūsų atsargiai iš rugių vosilkas ir kūkalius rauna.

Tėtis suėmė saują rugių, varpas vienoj vietoj, suėmė kitoj, pažiūrėjo į mamą, į mane ir pasakė:

— Šiemet ir vėl supiovus nebus.

— Dievo korionė, — atsakydama jam tarė motušė.

— Duonos tai da išteksime. Jau greit bus. Nereiks nė mėnesio gal, jeigu taip kokią savaitę pašutins. Jau pusė grūdo.

Motušė taip pat pažiūrėjo, pavartė saujoj dar žalias varpas.

Aš irgi žiūrėjau. Sakiau, kad pas mane jau pilnas grūdas, jau piaunami.

Tėtis su motuše juokėsi iš manęs, esą pas mane viskas labai greitai auga, gal jau ir po rugiapiūtės.

— Ne, atsakiau, — dar tik pusė grūdo...

— Na, tai varykit namo keltavas — pasakė tėtis: saulė jau leidžiasi.

— Elenut, — šaukė motušė, — eikš padėsi Juliukui keltavų namo gyt.

— Ir pas mane pusė grūdo!— plodama delneliais atstriuoksėjo Elenytė. r.

Po berželiu

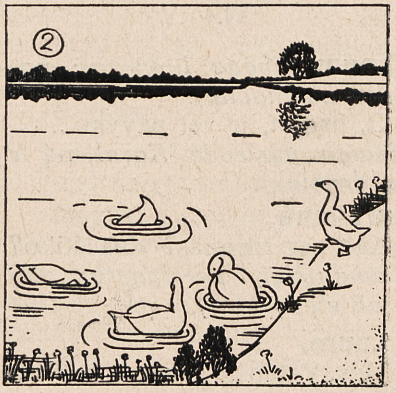
Mes žaidžiame po berželiu
Tarp žydinčių lankos gėlių.
Berželis jaunas ir lepus,
Vėjelis judina lapus.

Po orą skraidžioja drugiai,
Paukšteliai čiulba mums smagiai.
Ir linksma suktis rateliu
Mums po žaliuoju berželiu.

ŽĄSŲ PIEMENAITĖ

Metų septynių Marytė,
O jau tenka jai ganyti
Kasdien linksmąsias, gražias
Baltaplunksnes žąseles.

Nesunku ganyt mergelei,
Nes jos mylimos žąselės,
Vos kiek grybšteri žolės,
Ir tuoj nardo ežere.

O Marytė per tą laiką,
Kai žąselės maudos, vaikos,
Renka žemuoges kropščiai —
Laikas bėga jai smagiai.

Štai jau leidžiasi saulutė,
Namo gena ji bandutę,
Nešasi ir uogeles —
Mamai dovanos ji jas.

Švento Jono naktis

VI.

I Laum. *(įbėga linksmas: paskui kiti Laumučiai).*

O, brolyt, ir vėl pavyko...

(Staiga pasirodė Karalienė ir miškų dvasios).

Karalienė

Kas per riksmas? Kas ištiko?

(Laumaičiai persigąsta; slepiasi už viens kito).

I Laum.

Mes, Valdove, saugom mišką...

Karalienė *(pamačiusi erškėčius).*

Kas per dygės? Kam tas
viskas?

II Laum.

Čia tik rožių kelio saujos

I Miško Dvasia *(Apžiūrėdama erškėčius).*

Štai ant dygės žmogaus
kraujas!

Karal. *(Apžiūri dyges paskui sako pikta):*

Ak, Laumiukai, jūs pikčiausi,
Kas per priemonė baisiausia?!

(Laumaičiai puola ant kelių).

I Laum.

Dovanok, ponia mieliausia,
Meldžiame tavęs žemiausiai:
Mes nenorim, kad koks svečias,
Mūs šalin čia atsibastęs,
Brangų žiedą mūs atrastų, —
Svetimon šalin išneštų.

Karal.

Tuoj man tas dygas išnešti!
(Karalienė ir Dvasios išeina).

I Laum. *(atsidusdamas).*

Oi, išėjo... *(Visi tyliai pradeda rinkti dyges).*

II Laum. Cit, o kas čia.

(Girdėti už scenos daina. Laimučiai išbėgioja).

VII.

Magutė *(įeina dainuodama, muzika tyliai groja).*

Už girelių, už jūrelių
Šoko Magutėlė.
Vai dūda ir vėl dūda,
Vai tai dūda dudytėlė,
Šoko Magutėlė.

(Šoka, muzika garsiai groja „šaltyšiaus" melodiją).

Tai pavargau... beieškodama to žiedo. Kad bent greičiau jį surasčiau. Nors kartą nebereikėtų mamytės bijoti ir į tą mokyklą vaikščioti. O dabar žmogus tik sėdi suole ir sėdi, tai rašyk, tai skaityk, tai skaičiuok. O labiausiai ta daugybos lentelė... Nesuprantu, kokia iš jos nauda. Ir kam kuomet buvo reikalinga, kad dukart du yra keturi.

O ta mamytė, tai nė valandėlės Magutei ramybės neduoda: „Magute, mokyklon, Magute, iš mokyklos, Magute, rašyk, Magute, skaityk, Magute, ten, Magute, šen.!." Kantrybės man pritrūko. *(Dainuoja).*

Eik, Magute, bėk Magute,
Tik greičiau, Magute!
Vai dūda ir vėl dūda,
Vai tai dūda dudytėlė,
Tik greičiau, Magute.

(Šoka, muzika garsiai groja).

Tas viskas turi pasibaigti... būtinai! Kad tik man vietą radus! Tai šokčiau, dainuočiau! *(Pradeda šokti, tuo tarpu sužiba žiedas).* Žiedas! Vaje, kaip šviečia! O, paparčiai! Paparčio žiedas žydi! *(Eina skinti).* Tuoj, tuoj nuskinsiu... *(Įbėga Laumaičiai ir dainuodami, šokdami išveda Magutę, kuri ir pati ima šokti).*

Laumaičiai.

Atvažiavom į girelę
Magutės daboti,
Vai dūda ir vėl dūda,
Vai tai dūda, dudytėle,
Magutės daboti.
(Dainuojant muzika groja).

VIII.

(Pasigirdo tyli muzika—melodija „Aš našlaitėlė...")

Onytė *(menkai, bet kukliai apsirengusi, įeina, dainuoja).*

Aš našlaitėlė,
Aš vargdienėlė,
Papratus vargti | 2 kart.
Naktį, dienelę. |

Visi išėjo, ir aš išėjau žiedo ieškoti. Bet ne man jį rasti, ne man našlaitei laimę surasti. Tačiau kaip labai norėčiau jį rasti. Kiek gera galėčiau padaryti. Eičiau su juo tarp vargšų žmonių, nueičiau ton pirkelėn, kur našlaičiai alkani, be motutės verkia; kiek žmonių paguosčiau, kiek našlaičių ašarų nusluostyčiau...

Balsas. Geroji Onyte!

Onytė. *(Dairosi).* Kas čia? Tur būt, pasigirdo. Niekas manęs taip nešaukia, jei bent motutė, bet ji jau senai kapuose ilsis. *(Po valandėlės).* O, kad turėčiau aš motinėlę...

(Pasigirsta muzika, Onytė dainuoja)

Kad aš turėčiau
Nors motinėlę,
Būtų močiutė } dukart
Užtarėjėle. }

Balsas. O, vargše Onyte! Sunki ir varginga tavoji dalia.

Onytė. *(Apsidairius).* Ir vėl mane šaukia švelnutis balselis. O gal vaidenasi. Juk jau vidunaktis. Laikas man grįžti: tuoj išauš, o sugrįžus laukia mane sunkūs darbeliai.

Balsas:

Telaimina Dievas našlaitę dukrytę,
Tegu varguose Jis paguodžia tave.

Onytė. Tai mamytė, tai mamytės švelnutis balselis! Nesielvartok, brangioji mamyte, kad tavo dukrelė nerado laimės žiedo. Nepapuoš dukrelė tavo kapelio brangiom pirktom gėlelėm, užtat papuoš ji gražiom rinktom laukų gėlelėm...

(Sužiba žiedas).

Žiedas! Dievuli, žiedas! Mamyte brangioji, Onytė žiedą rado. Tuoj nuskinsiu *(Dygliai neduoda, pasirodo Karalienė su dvasiomis, nuskina žiedą ir parduoda jį Onytei).*

Karalienė.

Priimki, Onyte, šį žiedą paparčio,
Dabinki ir puoški tėvelių kapus,
Suteik juo paguodos vargdieniams našlaičiams,
Žmonėms šio pasaulio palengvink vargus.

(Bučiuoja Onytę ir į žiūrovus):

Sakau jums, klausykit, vaikeliai, kiekvienas:
Brangus yra žiedas Šventosios Nakties,
Tačiau nenuskynė lig šioliai nė, vienas,
Kurs buvo klastingos, pavydžios širdies.

K. Tėma.

Žinelės

Salamianka, Melagėnų valsč. *Mes esame pamėgę žaismus.* Mūsų kaimas yra išsiskirstęs į vienkiemius. Todėl mums, vaikams, dabar sunkiau yra susirinkti ir bendrai pažaisti. Bet mums gerų norų nestinga. Susirenkame beveik kiekvieną šventadienį. Susirinkę pažaidžiame, paskaitome „Varpelį" ir padainuojame gražių lietuviškų dainelių, kurių esame išmokę iš vyresniųjų.

Mes labai mėgstame žaisti sviediniu. Geriausiai mums patinka „dvi ugnys". Mes žaidžiame ne tik tarp savęs, bet ir su kitų kaimų vaikais. Pavyzdžiui, birželio 26 d. žaidėme su Juodgalvių kaimo vaikais. Mes nugalėjome.

Baigdami sveikiname savo gerąjį draugą „Varpelį" ir linkime jam kuo geriausio pasisekimo,

Stasytė.

TRUPINĖLIAI

Karalaitis—blogas mokinys

Anglų karalius Jurgis III, jaunas būdamas, mokėsi smuikuoti pas vieną garsų smuikininką. Vieną dieną mokinys norėjo sužinoti, ar jis jau patenkinamai mokosi. Mokytojas taip atsakė:

„Aš galiu smuikininkus suskirstyti trim skyriais. Pirmam skyriui tinka tie, kurie visai negali groti, antram, kurie blogai groja, ir trečiam, kurie gerai groja. Tamsta jau tinki antrajam skyriui".

Keistuolių netrūksta

Vienoje gyvena toks valdininkas, kuris nemėgsta žmonių ir jų, kiek galėdamas, vengia. Jis po darbo visą laiką praleisdavo laively Dunojaus upėje. Pagaliau, jis nužiūrėjo mažą salelę Dunojaus upėje ir panorėjo joje pasistatyti namelius, kad kuo mažiausiai susitiktų su žmonėmis. Tuo tarpu vienas Dunojaus pakraščio gyventojas ėmė drausti jam namelius statyti, ir reikėjo kreiptis net teisman. Teismas bylos dar neperžiūrėjo.

Dabar, atrodo, daug sunkiau pasidaryti Robinzonu.

ŽAIDIMAI

Klauliukė

Žaisti gali ne mažiau kaip trys asmens. Žaidžiama eikštėj, kieme. Aikštėje išbrėžiamas apvalus ratas, rato, kraštuose iškasama tiek duobučių, kiek yra žaidėjų. Be to, rato viduryje iškasama dar viena tokia pat duobutė. Paskui žaidėjai išrenka „kiaulės varytoją". Kiekvienas žaidėjas turi turėti pusmetrinę lazdutę. Į vidurinę duobutę įdedamas kamuolys. „Kiaulės varytojas" su lazdele turi kamuolį varinėti iš vidurinės duobutės į kraštines, o žaidėjai turi jį mušti atgal, bet taip vikriai ir gudriai, kad „kiaulės varytojas" neįkištų savo lazdutės į jų duobutes. Jeigu įkiša, tai mainos vietomis. Žaidėjų gali būti gana daug.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

V. Ste—nui. Šį kartą neišsirinkome nė vieno eilėraščio. Dėkojame už atminimą ir prašome neužmiršti mūsų.

S. Nar—tei. Tamstos eilėms trūksta ritmo ir rimo, tokios mūsų skaitytojams ne visai tinkamos.

V. K—tis. Eiles gavome, ačiū. „Įdomūs kalnai" įdėti „Aide".

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė